

NATURVÄRDE SINVENTERING

Inför detaljplan, Nya Elis park

Upplands Väsby kommun

Rapport oktober 2025

Naturvärdesinventering inför detaljplan, Nya Elis park, Upplands Väsby kommun

Kund

Upplands Väsby kommun
Dragonvägen 86
194 80 Upplands Väsby

Konsult

Ensucon AB
Stora Södergatan 8C
222 23 Lund
Tel: +46 793 37 99 83
<https://ensucon.se/>
Org. nr. 559161–3608

Uppdragsledare

Hannah Berk
Hannah.berk@ensucon.se
076-12 85 757

Inventerare

Hannah Berk och Oskar Erlandsson

Kvalitetsansvarig

Salar Valinia
Salar.valinia@ensucon.se
072-173 72 98

Projektnummer

212278

Upprättad av

Hannah Berk

Datum

2025-10-30

Granskare

Patrik Lindberg

Version

2.0

Sammanfattning

Ensucon har av Upplands Väsby kommun fått i uppdrag att göra en naturvärdesinventering enligt Svensk standard (SS199002:2023), med detaljeringsgrad medel och tilläggen; naturvärdesklass 4, detaljerad redovisning av artförekomster, fördjupad inventering av värdeelement, särskilt skyddsvärda träd, naturvärdesträd, generella biotopskyddsområden, främmande invasiva arter och livsmiljöer med avseende på fladdermöss. Träd har noterats enligt SLU:s standard för träd i anlagda miljöer, med parametrarna; art, stamdiameter, vitalitet och bevarandevärde. Kommunens ansvarsarter har eftersökts särskilt. Därutöver inkluderar rapporten en bedömning av behovet av ytterligare utredningar och inventeringar.

I området som har inventerats har Upplands väsby för avsikt att uppföra en nybyggnation med omgivande parkmiljö. Det innebär delvis exploatering av nuvarande parkytor med många lindar och enstaka skogslönn, hägg och sötkörsbär och partier med större blomrikedom. Det norra området bedömdes uppnå naturvärdesklass 4 med anledning av att där finns en viss blomrikedom och värdeelement i form av flera medelåldriga och gamla lindar med biotopvärden för fåglar och pollinerande insekter. En stor del av området bedömdes även utgöra en möjlig livsmiljö för fladdermöss med möjliga koloniplatser mellan ytter- och innertak. Två alléer som omfattas av generellt biotopskydd går in i detaljplaneområdet. Tre invasiva växtarter påträffades, varav en; vresros, ingår i Sveriges kommande nationella förteckning över invasiva arter.

Sammantaget rekommenderas att främst bevara de gamla och grova lindar som finns inom planområdet, samt att bevara eller ersätta de alléträd som behöver avverkas. Återskapa de blomrika partier som försvinner på lämpliga närliggande platser inom detaljplaneområdet, plantera gärna in inhemska blommande och bärande träd och buskar. Om möjligt, skapa öppna vattenmiljöer som bidrar stort till insektsfaunan i området. Hantera de invasiva arterna på ett sätt som eliminerar risken för spridning i och med de markarbeten som planeras.

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Metod.....	7
Inventeringsmetod	7
Naturvärdesbedömning: bedömning av artvärde	7
Naturvärdesbedömning: bedömning av biotopvärde	9
Sammanvägd bedömning.....	10
Generella biotopskydd	11
Särskilt skyddsvärda träd	11
Naturvärdesträd	11
Främmande invasiva arter	12
Livsmiljöer med avseende på fladdermöss.....	13
Upplands väsbys ansvarsarter	14
Material	14
Resultat	15
Förstudie	15
Historia	15
Skyddade områden.....	17
Artobservationer:	17
Vattensystem	18
Inventering.....	19
Värdeelement, träd och främmande invasiva arter	20
Generella biotopskyddsområden	22
Naturvärdesbiotoper	23
Livsmiljöer för fladdermöss	26
Rekommendationer samt konsekvens- och behovsanalys	27
Referenser.....	30

Inledning

Ensucon har av Upplands Väsby kommun fått i uppdrag att göra en naturvärdesinventering vid Nya Elis park (Vilunda 1:320 samt delar av Vilunda 1:548 och Vilunda 1:256) i Upplands Väsby tätort. Fastigheten är en del av en ny detaljplan där Upplands Väsby kommun har för avsikt att möjliggöra för ny bebyggelse och parkyta. Se plangränser i Figur 1.

Planområdet består idag av en grusplan och lekpark där medborgarhuset tidigare låg och ett grönnare parkområde. Området som ämnas inventeras är omkring 7000 m² stort.

Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt Svensk standard (SS199002:2023), med detaljeringsgrad medel och tilläggen; detaljerad redovisning av artförekomst, naturvärdesklass 4, fördjupad inventering av värdeelement, särskilt skyddsvärda träd, naturvärdesträd, generella biotopskyddsområden, artförekomster med avseende på främmande invasiva arter och livsmiljöer med avseende på fladdermöss.

Andra tillägg till NVI som inte ingår i SIS-standard, men som kommunen önskat är inventering av träd enligt SLU:s framtagna standard för Trädinventering i Urban Miljö 3.0. De parametrar som har noterats är: art, stamdiameter, vitalitet och bevarandevärde. Därutöver har fynd av invasiva främmande arter kartlagts och registrerats i invasivaarter.nu. Även fynd av kommunens ansvarsarter har eftersökts särskilt.

I relation till planförslaget har en konsekvens- och behovsbedömning genomförts, där planförslagets påverkan på naturvärden och ekosystemtjänster bedömts. Behov av ytterligare undersökningar eller inventeringar inom planområdet har utretts.

Som bilaga till rapporten finns även en objektskatalog, som innehåller objektbeskrivningen för respektive naturvärdesbiotop, och tabellförteckning över värdearter, värdeelement och skyddsvärda träd.

Figur 1. Planområde vid Nya Elis park.

Planområdet är beläget centralt i Upplands Väsby. I alla väderstreck utom i syd omges området av byggnader, i syd avgränsas området av den relativt trafikerade Centralvägen. I närområdet finns villor med trädgårdar, högre kvartershus med innergårdar. I öster gränsar området till Stockholmsåsens – Upplands Väsby grundvattentäkt.

Metod

Inventeringsmetod

Inventeringen har utförts enligt Svensk Standard för naturvärdesinventering; SS 199002:2023, med detaljeringsgrad medel och med följande tillägg:

- Detaljerad redovisning av artförekomster
- Naturvärdesklass 4
- Tillägg av fördjupade inventeringar enligt svensk standard (SS 199000:2023):
 - Värdeelement
 - Särskilt skyddsvärda träd
 - Naturvärdesträd
 - Generella biotopskyddsområden
 - Artförekomster med avseende på främmande invasiva arter
 - Livsmiljöer med avseende på fladdermöss

Andra tillägg till NVI som inte ingår i SIS-standard, men som kommunen önskar:

- Träd i anlagda miljöer ska följa SLU:s framtagna standard för Trädinventering i Urban Miljö 3.0. De parametrar som noteras är:
 - 1.1.2: Art
 - 1.3.3: Stamdiameter
 - 2.1.1: Visuellt bedömning av vitalitetsklass
 - 3.4.1: Bevarandevärde (Biologiska/kulturhistoriska värden)
- Fynd av invasiva främmande arter ska kartläggas och registreras i invasivaarter.nu
- Fynd av kommunens ansvarsarter ska särskilt kartläggas och beskrivas.

Detaljeringsgrad medel innebär att naturvärdesbiotoper ned till en minsta karteringsenhet på 1000 m² avgränsas. Syftet med inventeringen är att utvärdera områdets naturvärden och betydelse för biologisk mångfald.

För påträffade naturvärdesbiotoper görs en värdering enligt naturvärdesklass 1-4, från visst naturvärde (4), med viss särskild betydelse för biologisk mångfald, påtagligt naturvärde (3), som har påtaglig särskild betydelse för biologisk mångfald, till högt naturvärde (2) som har stor särskild betydelse för biologisk mångfald, till högsta naturvärde (1) som innebär att biotopen har mycket stor särskild betydelse för biologisk mångfald. Bedömningen görs utifrån kriterier för artfynd och påträffade biotopvärden.

Se beskrivning av NVI-metodik samt tillägg i nedanstående avsnitt.

Naturvärdesbedömning: bedömning av artvärde

Bedömningen av artvärde görs utifrån fynd av arter och organismsamhällen. De bedöms sedan utifrån sitt signalvärde och sin mängd. Med värdearter kan menas signalarter, fridlysta arter, rödlistade arter, arter som omnämns i bilagor till EUs habitat- och fågeldirektiv över särskilt skyddsvärda arter, arter som är prioriterade enligt skogsvårdslagen, typiska arter och nyckelarter.

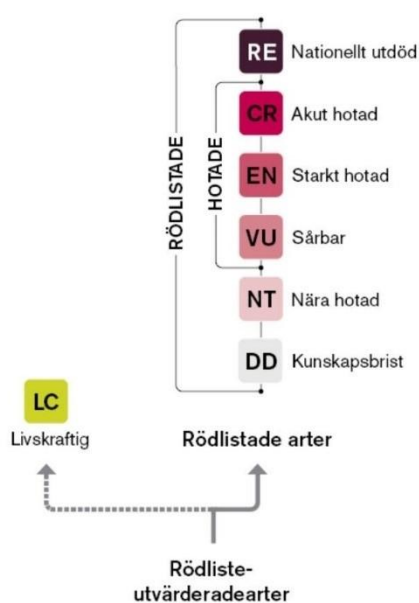
Organismsamhällen bedöms utifrån sin artrdiversitet, grad av påverkan och kontinuitet, och används ofta i områden där det är svårare att påträffa eller bedöma värdearter. Nedan redogörs kortfattat för de olika definitionerna av värdearter och deras betydelse vid en inventering.

Fridlysta arter

585 arter i Sverige är fridlysta i enlighet med artskyddsförordningen (2007:845). Det inkluderar alla fågel- och grodarter och ett antal växt- och djurarter. Fridlysningen innebär förbud enligt olika paragrafer i artskyddsförordningen. För växtarter innebär fridlysningen att det är förbjudet att plocka, gräva eller ta bort/skada den fridlysta växten. För djurarter handlar det om att inte döda eller fånga de fridlysta djuren. För fåglar gäller detta även ägg och bon. Vissa arter har ytterligare skydd som kan innebära att man inte heller får störa eller skada fortplantningsområden eller viloplatser. (Naturvårdsverket, 2023a; SFS 2007:845, 2007)

Rödlistade arter

Rödlistade arter är framtagna av Artdatabanken, SLU och beskriver arter vars populationer har minskat i olika grad i Sverige de senaste 15 åren. Tillståndsklasserna för rödlistning hänvisar till att arten minskat med viss procent och innebär vid klasserna VU (sårbar), EN (starkt hotad) och CR (akut hotad) att artens förekomst bedöms som hotad i Sverige. Det finns sju tillståndsklasser, som går från Livskraftig (LC) till Nationellt utdöd (RE), se Figur 2. (SLU Artdatabanken, 2024)

Figur 2. Tillståndsklasser för SLUs rödlistning.

EU:s art- och habitatdirektiv- och fågeldirektiv

Arter som inkluderas i EUs art och habitatdirektiv- och fågeldirektiv har lagstadgat skydd inom EU. Det är arter som bedöms ha särskild betydelse för biologisk mångfald. Arterna är omnämnda i Bilaga 2, 4 och 5 till art och habitatdirektivet. Bilaga 2 listar arter vars livsmiljöer ska skyddas, och vars bevarandeområden ingår i natura-2000 nätverk. Bilaga 4 anger arter som kräver strikt skydd, exempelvis fridlysning. Bilaga 5 anger arter som kan behöva särskilda förvaltningsåtgärder om de minskar inom ett område. (SLU Artdatabanken, 2023a; 92/43/EEG, n.d.)

I fågeldirektivets bilaga 1 listas 67 av Sveriges fågelarter. Där listas fågelarter vars häckningsplatser eller rastplatser som används i betydande omfattning ska ges särskilda skyddsområden och ingå i Natura 2000 nätverket. Fåglar som är upptagna i bilaga 2 och 3 har specifika krav vad gäller jakt och handel. (SLU Artdatabanken, 2023b)

Prioriterade arter i skogsvårdslagen

Skogsstyrelsen har utformat skogsvårdslagen som en specificering av miljöbalken och artskyddsförordningen för att beskriva det ansvar som skogsägare har över den natur- och kulturmiljö som de förvaltar. Inom skogsvårdslagen finns bland annat prioriterade fågelarter, vars populationer ska beaktas särskilt inom skogsbruk men lagen kan även tillämpas inom andra typer av områden. (Skogsstyrelsen, 2022)

Typiska arter

Typiska arter är arter som utgör signalement för att en naturtyp mår bra, eller enligt artdatabanken arter vars förekomst "indikerar gynnsam bevarandestatus". Typiska arter följs upp i Natura-2000 naturtyper och är utvalda för att de är förhållandevis enkla att känna igen (går att artbestämma i fält) och för att de reagerar tidigt på förändringar som innebär en försämring av en biotop. Reaktionen är då att de minskar i antal eller försvinner från platsen. Arterna ska vara relativt ovanliga och tillräckligt allmänna och finnas i de flesta naturvärdesbiotoper med habitatet. (Artdatabanken, SLU, 2008)

Nyckelarter

Nyckelarter är arter vars förekomst gynnar andra arter. Det är arter som ökar den biologiska mångfalden genom att till exempel skapa livsmiljöer för andra arter. Exempel på nyckelarter är bäver och dagmask, koralldjur och mattbildande alger. (Artdatabanken SLU, 2013)

Signalarter

Signalarter är arter som indikerar höga naturvärden i den biotop de påträffas. Arterna används för att lokalisera områden med höga naturvärden. En arts signalvärde kan skilja sig i olika delar av landet. (Skogsstyrelsen, 2023a)

Naturvärdesbedömning: bedömning av biotopvärde

Bedömning av biotopvärde görs utifrån den funktion som en biotop har för naturliga populationers långsiktiga utveckling och bevarande. Exempel på ekologiska funktioner är viloplats, födosöksområde, reproduktionsområde, skydd eller övervintring. Områdets storlek och angränsande områden har även påverkan på biotopens betydelse. Områden som har ekologiska funktioner som är sammankopplade geografiskt har oftast högre biotopvärden och betydelse. Men mindre biotoper som finns kvar i ett fragmenterat landskap kan också ge förutsättningar för arter i en miljö där de annars skulle försvinna.

Antropogen påverkan av en biotop bedöms också i en bedömning av biotopvärde, liksom biotopens kontinuitet, eller den tid som en biotop fått stå orörd. Nedan visas en tabell, Figur 3, som används som vägledning i klassningen av biotopvärde.

Tillstånd	Mycket bra tillstånd	Påtagligt biotopvärde	Högt biotopvärde	Mycket högt biotopvärde	Mycket högt biotopvärde
	Bra tillstånd	Visst biotopvärde	Påtagligt biotopvärde	Högt biotopvärde	Mycket högt biotopvärde
	Mellan bra och dåligt tillstånd	Lågt biotopvärde	Visst biotopvärde	Påtagligt biotopvärde	Högt biotopvärde
	Dåligt tillstånd	Lågt biotopvärde	Lågt biotopvärde	Visst biotopvärde	Påtagligt biotopvärde
		Vanlig biotop, endast med grundläggande ekologisk funktion	Mindre vanlig biotop eller biotop med viss särskild ekologisk funktion	Ovanlig biotop eller biotop med påtaglig ekologisk funktion	Sällsynt eller påtagligt minskande biotop eller biotop med hög ekologisk funktion

Figur 3. Bedömning av biotopvärde. (Svenska Institutet för Standarder (SIS), 2023)

Sammanvägd bedömning

Den sammanvägda bedömningen av en naturvärdesbiotop görs baserat på bedömningen av artvärde och biotopvärde enligt Figur 4. Naturvärdesbiotopen får därefter en klassning mellan 1-4 eller 1-3 beroende på vilken detaljeringsgrad som används på inventeringen och vilka tillägg som görs.

Artvärde	Mycket högt	Mindre troligt utfall	Mindre troligt utfall	Högt naturvärde	Högsta naturvärde
	Högt	Mindre troligt utfall	Påtagligt naturvärde	Högt naturvärde	Högt naturvärde
	Påtagligt	Visst naturvärde	Visst naturvärde	Påtagligt naturvärde	Mindre troligt utfall
	Visst	Ej naturvärde	Visst naturvärde	Mindre troligt utfall	Mindre troligt utfall
	Lågt	Ej naturvärde	Visst naturvärde	Mindre troligt utfall	Mindre troligt utfall
		Lågt	Visst	Påtagligt	Högt
		Biotopvärde			

Figur 4. Sammanvägd bedömning av artvärden och biotopvärden. (Svenska Institutet för Standarder (SIS), 2023)

Generella biotopskydd

Biotopskyddsområden består av naturmiljöer med särskilda egenskaper som grundar värdefulla livsmiljöer för bland annat hotade djur- eller växtarter. Dessa biotoper skyddas för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Här nedan nämnda biotoper utgör biotopskyddsområden enligt 7 kap. 11 § och är listade i Bilaga 1 till förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

- Allé (planterade lövträd, i enkel eller dubbel följd som består av minimum fem träd längs väg, tidigare utgjort väg eller i öppet landskap, minst 20 cm i diameter i brösthöjd).
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark (högst 1 ha där våtmark uppkommer som följd av att koncentrerat grundvatten strömmar ut)
- Odlingröse i jordbruksmark (ansamling av stenar i anslutning till eller på jordbruksmark med ursprung från jordbruksdriften)
- Pilevall (antingen minst tre hamlade pilar i rad, vid väl utbildad vall, mer än 0,5 meter hög och två meter bred eller minimum fem träd med högst 100 m avstånd i en övrigt öppen jordbruksmark eller vid en väg där marken är plan eller upphöjd till en vall)
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark (högst 1 ha jordbruksmark som håller ytvatten, eller ständigt fuktig markyta eller större delen av året, ex. kärr och diken)
- Stenmur i jordbruksmark (uppbyggd av stenar som har en tydlig långsträckt utformning i naturen)
- Åkerholme (natur- eller kulturmark med en areal på max 0,5 ha som inringats av åkermark eller kultiverad betesmark)

Särskilt skyddsvärda träd

Värdeelement är element av särskild betydelse för inventeringsområdets naturvärden. Här har värdeelementen, särskilt skyddsvärda träd, eftersökts och kartlagts. Med särskilt skyddsvärda träd avses: (Naturvårdsverket, 2024)

- Jätteträd – träd grövre än en meter i diameter på smalaste stället under brösthöjd.
- Mycket gamla träd – ek, bok, tall, gran äldre än 200 år, övriga trädslag äldre än 140 år.
- Grova hålträd – träd grövre än 40 centimeter som har en väl utvecklad hålighet i stammen.

Naturvärdesträd

Även naturvärdesträd, träd som har särskild betydelse för biologisk mångfald har kartlagts.

Naturvärdesträd är enligt skogsstyrelsens definition (Skogsstyrelsen, 2020):

Inhemska trädslag, minst 7 cm i brösthöjdsdiameter, med karaktärer såsom:

- Tickor på stammen
- Håligheter/bohål eller risbon
- Öppna eller tydliga brandljud som övervallats (påverkan på stam efter brand)
- Bark med avvikande struktur som grov eller uppsprucken bark (ex. silverbark och pansarbark)
- Döda eller levande granar med avvikande struktur t.ex grova, vridna eller hängande grenar
- Spärrgrenig eller platt krona
- Påtagligt senvuxna träd (träd som växt påtagligt långsamt)

- Genetiskt avvikande träd, ex ormgran eller flikbladig björk
- Äldre fristående eller tidigare fristående träd
- Äldre kulturspår med betydelse för naturvärdet, t.ex. hamling eller vårdträd

Ädellövträd (ek, bok, alm, ask, lönn, lind, fågelbär, avenbok), sälg, rönn, oxel, hägg, hassel, en eller idegran som avviker från huvudbeståndet i området. Gran, tall, björk, asp eller al med diameter i cm enligt Tabell 1.

Tabell 1. Kriterier för naturvärdesträd (diameter); gran, tall, björk, asp och al i olika delar av landet.

Landsdel	Gran/tall	Björk/asp	Al
NV Sverige	50	30/30	20
N Sverige	50	40/30	30
S Sverige	60	50/40	40

Eller ek, bok, alm eller ask med 60 cm eller mer i diameter (oavsett om de avviker från huvudbestånd eller ej).

Även ålder kan användas för att bedöma naturvärdesträd, se

Tabell 2.

Tabell 2. Kriterier för naturvärdesträd (ålder); gran, tall, björk, asp och al i olika delar av landet.

Landsdel	Gran/tall	Björk/asp	Al
NV Sverige	200	140	120
N Sverige	180	140	120
S Sverige	150	120	120

Främmande invasiva arter

Tillägget främmande invasiva arter innebär att de arter som bedöms agera invasivt i Sverige enligt SLU artfakta noteras särskilt under inventeringen.

För att förhindra spridning av invasiva arter har EU tagit fram en förteckning av invasiva främmande arter som regleras särskilt inom EU (Naturvårdsverket, 2024). Utav dessa är följande kärlväxter förekommande i Sverige:

- Gudaträd, *Ailanthus altissima*
- Gul skunkkalla, *Lysichiton americanus*
- Japansk traddödare, *Celastrus orbiculatus*
- Jättebalsamin, *Impatiens glandulifera*
- Jätteloka, *Heracleum mantegazzianum*
- Sidenört, *Asclepias syriaca*
- Smal vattenpest, *Elodea nuttallii*
- Syrenslide *Rubrivena (Koenigia) polystachya*
- Tromsöloka, *Heracleum persicum*

Naturvårdsverket har tillsammans med havs- och vattenmyndigheten tagit fram en nationell förteckning över främmande invasiva arter som har särskild betydelse i Sverige

(Naturvårdsverket, 2025). Efter att regeringen fattat beslut kring förteckningen så är förslaget att de ingående arterna omfattas av samma förbud som de arter som ingår i EU:s förteckning.

Se de landlevande växter som ingår i den nationella förteckningen nedan.

- blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus*)
 - sandlupin (*Lupinus nootkatensis*)
- parkslide (*Reynoutria japonica*)
 - hybridslide (*Reynoutria x bohemica*)
 - jätteslide (*Reynoutria sachalinensis*)
- vresros (*Rosa rugosa*)
- kaukasiskt fetblad (*Phedimus spurius*)
- sibiriskt fetblad (*Phedimus hybridus*)
- kotula (*Cotula coronopifolia*)
- spärroxbär (*Cotoneaster divaricatus*)
- kanadensiskt gullris (*Solidago canadensis*)
 - höstgullris (*Solidago gigantea*)

Livsmiljöer med avseende på fladdermöss

I en fördjupad inventering av livsmiljöer med avseende på fladdermöss inventeras och bedöms området noggrant med avseende på olika fladdermössarters miljökrav. Inventeringen föregås av ett utdrag av artdatabanken där fynduppgifter nyttjas som indikation på vilka arter som kan tänkas finnas i området. I samband med inventeringen bedöms området med hjälp av skalan i Tabell 3.

Fladdermöss har koloniplatser där de föder upp sina ungar, en sådan plats kan exempelvis vara ett hålträd, en lada, kyrka eller håligheten mellan ytter- och innertak på ett bostadshus. Eftersom fladdermössen lever på insekter är förekomsten av goda insektsmiljöer bra födosöksområden. Närheten till ett sådant område påverkar hur god koloniplats området är för fladdermössen.

Kunskapen kring var fladdermössen övervintrar i Sverige är enligt Batlife Sweden (Svensk fladdermusförening) bristfällig men vissa kända lokaler är gamla gruvor och befästningsanläggningar. (Batlife Sweden, 2025)

Tabell 3. Från Svensk standard för naturvärdesinventering 190000:2023, tabell 16 – Skala som kan användas för att beskriva en livsmiljös grad av lämplighet för en viss art eller organismgrupp.

Lämplighet	Innebörd
Mycket lämplig livsmiljö	Området har mycket goda förutsättningar att upprätthålla livskraftiga populationer för arten eller organismgruppen
Lämplig livsmiljö	Området har goda förutsättningar att upprätthålla eller vidra till långsiktigt livskraftiga populationer för arten eller organismgruppen.
Möjlig livsmiljö	Området har vissa förutsättningar att upprätthålla eller bidra till långsiktigt livskraftiga populationer för arten eller organismgruppen.

Olämplig livsmiljö	Området saknar uppenbara förutsättningar att upprätthålla eller bidra till långsiktigt livskraftiga populationer för arten eller organismgruppen.
--------------------	---

Upplands väsbys ansvarsarter

Upplands väsby kommun föreslog 2023 följande ansvarsarter (Upplands Väsby kommun, 2023).

- Asp *Leuciscus aspius* NT, Nära hotad – fisk; ej relevant för området
- Backsippa/Vanlig backsippa *Pulsatilla vulgaris*, subsp. *Vulgaris*, VU, Sårbar – förekommer i mer eller mindre öppna miljöer på torr sandig till grusig mark.
- Bredbandad ekbarkbock *Plagionotus detritus*, EN, Starkt hotad – förekommer under tjock bark på nyligen döda, solexponerade veddelar (ek).
- En barkbagge *Synchita separanda*, EN (lindbarkbagge i artfakta), nyligen död eller grov bark, solexponerad lind.
- Reliktbock *Nothorhina muricata*, NT – förekommer på skorp bark på gamla, levande tallar
- Ryl, *Chimaphila umbellata*, EN – förekommer i tämligen öppna tallskogar

Material

Vid inventeringen användes kamera för att fotografera miljöer och artfynd samt en smartphone med applikationen FieldMaps kopplad till GIS-verktyget ArcGIS för att notera värdeelement och beskrivningar av delområden i fält. Noteringar togs även i anteckningsblock.

Resultat

Under följande avsnitt presenteras resultat från förstudie och naturvärdesinventering.

Förstudie

Före inventeringen genomförs en förstudie där tidigare material och information om området sammanställs för att få en överblick och första indikation på naturvärden inom det område som avses inventeras. Källor som då nyttjas är bland annat historiska kartor och flygfoton, artobservationer som noterats i artportalen och närliggande skyddade områden. Tidigare inventeringar och andra miljöutredningar på platsen är också av intresse.

Historia

Historiska flygfoton från 1975 och 1960 visar ett område som sedan lång tid tillbaka utgjort en stadsmiljö med flera byggnader som än idag står på platsen.

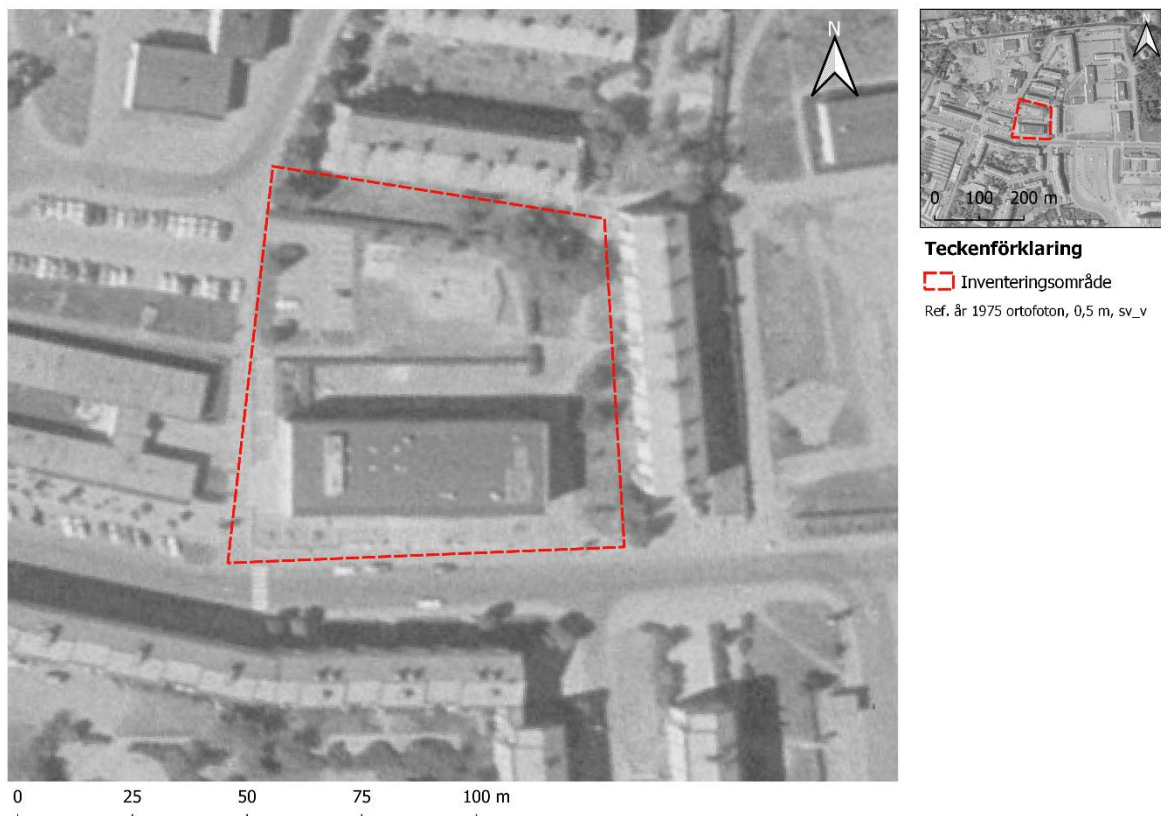
Se flygfoton i Figur 5, Figur 6 och Figur 7.

I flygfotot från 1960 ser området ut att utgöras av någon form av öppen mark, med buskage och ett fåtal träd. I nord och öst står de bostadslängor som fortfarande finns på platsen idag. Även söder om området på andra sidan om Centralvägen finns bebyggelse som än idag står på platsen. I flygfotot från 1975 syns att medborgarhuset har byggts, och en parkmiljö utformats.

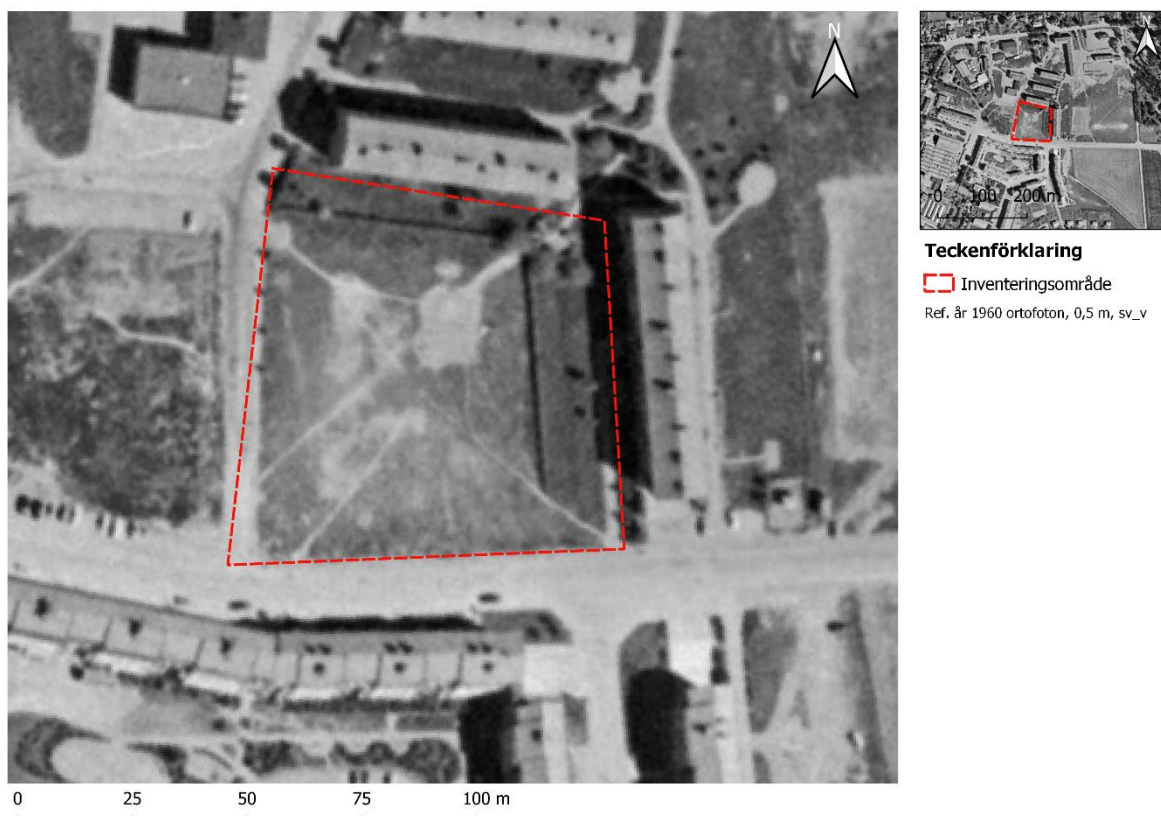
I det nutida flygfotot har medborgarhuset rivits och norr om medborgarhuset finns en park med träd och gräsmattor, omgärdad av bostadshus.

Figur 5. Nutida flygfoto över Nya Elis park med omgivning.

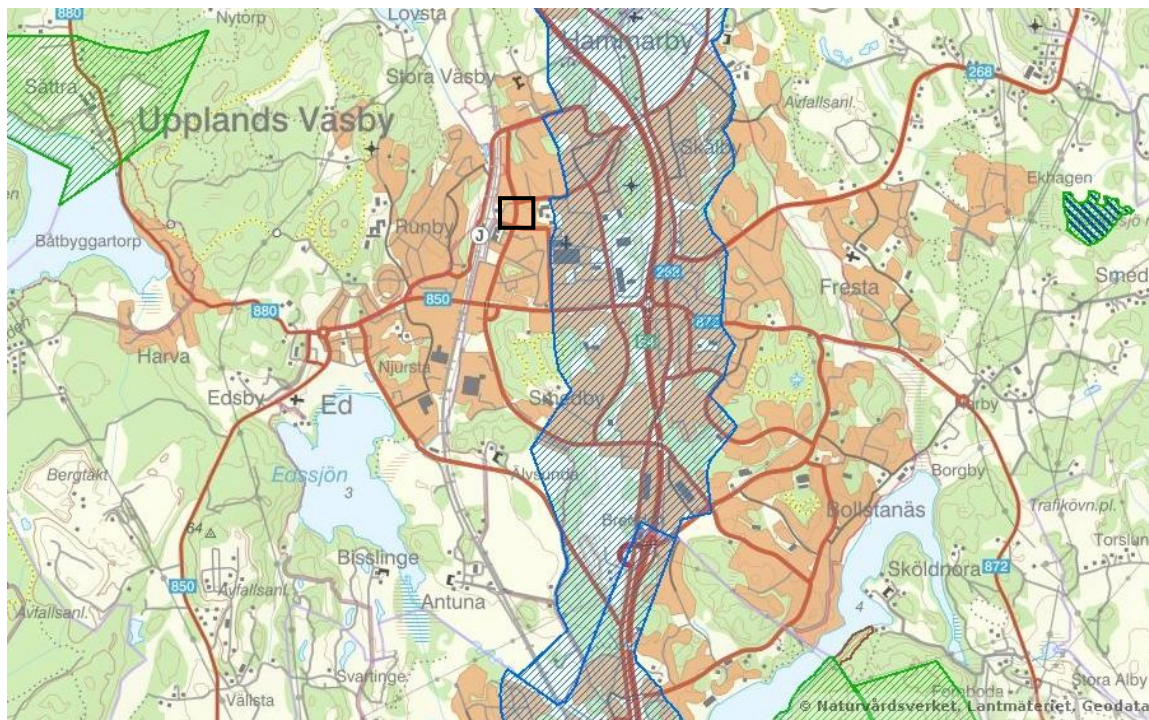
Figur 6. Flygfoto från 1975 över Nya Elis park med omgivning. Det tidigare medborgarhuset syns i fotot.

Figur 7. Flygfoto från 1960 visar området som ska bli Nya Elis park.

Skyddade områden

Nya Elis park ligger cirka 200 meter från Hammarby vattenskyddsområde, i övrigt ligger närmsta skyddade områden omkring fem kilometer bort; Vallensjö naturreservat i öst, Sättra gård naturreservat i väst och Södra törnskogen naturreservat i syd. (Naturvårdsverket, 2024)

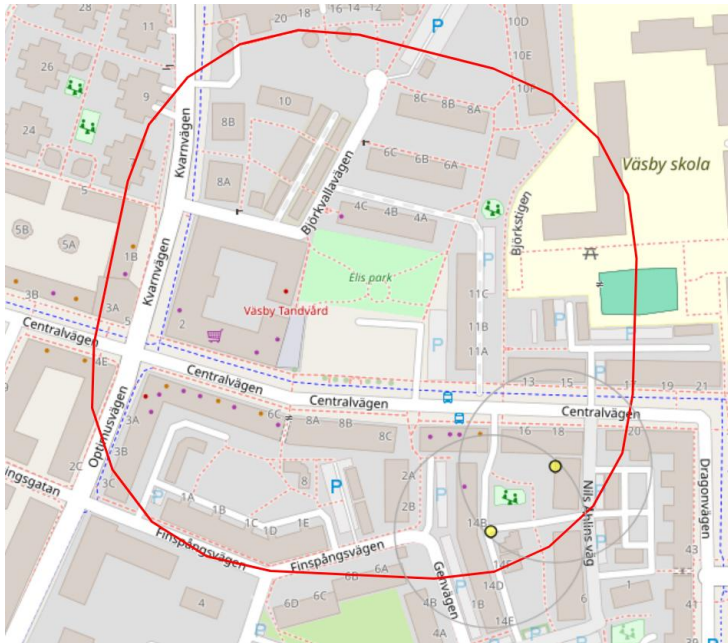

Figur 8. Skyddade områden närliggande Väsby C. Se området för Väsby C i svart markering. (Naturvårdsverket, 2024)

Artobservationer:

Tidigare artobservationer från åren 2000-2025 har hämtats från artportalen (Artdatabanken, SLU, 2025) hämtningen genomfördes den 2025-04-15. Utdraget inkluderar ett utökat inventeringsområde med en buffertzona på 100 meter. I området har två intressanta observationer noterats av den rödlistade igelkotten, observationerna noterades den 14 och 16 augusti 2024. Igelkotten är nära hotad (NT) enligt SLU:s rödlistning.

Se Tabell 4 för noteringar samt deras lokaler i Figur 9.

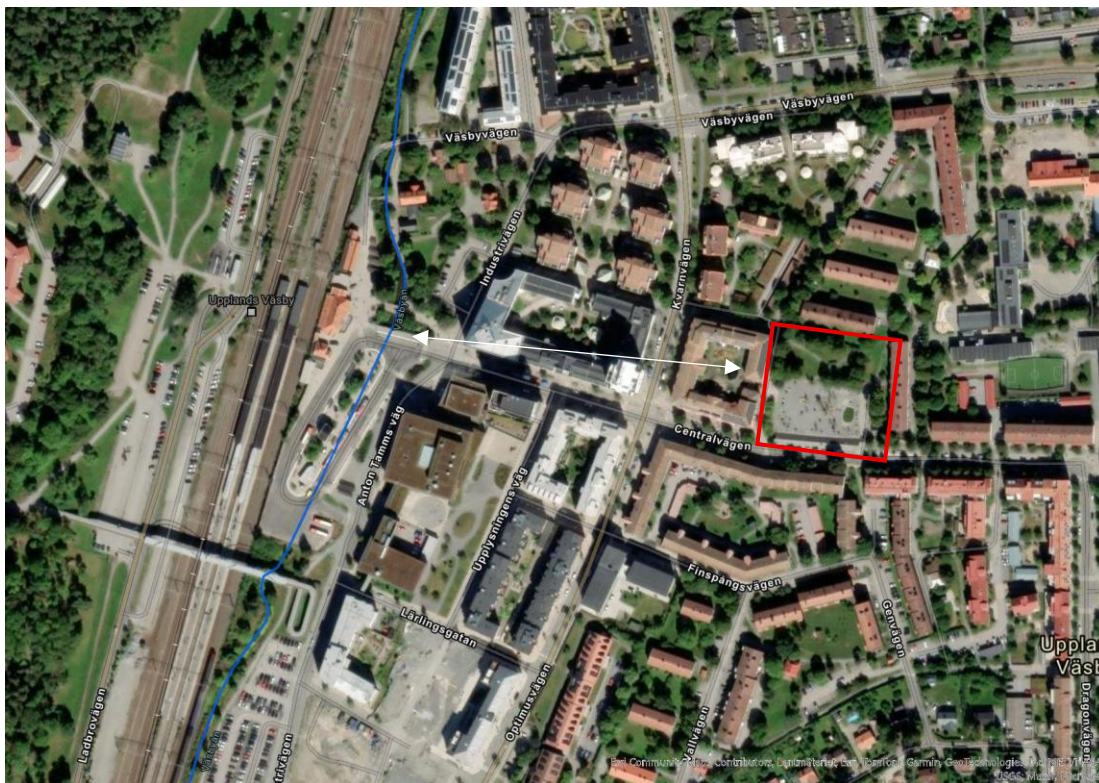
Figur 9. Tidigare observationer från Nya Elis park med sökyta 100 m från planområdet.

Tabell 4. Intressanta observationer från artportalen, se rödlistade arter i färg enligt Figur 2.

Art	Vetenskapligt namn	Kommentar	Antal noteringar	Rödlistning?
Igelkott	<i>Erinaceus europaeus</i>	Gående/springande observerad	2	NT

Vattensystem

Området ingår i Väsbyåns avrinningsområde med Väsbyån som rinner 250 meter i västlig riktning från Nya Elis park. Vattendraget mynnar sedan i Oxundaån. Väsbyån har otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Se vattenförekomsten i Figur 10.

Figur 10. Närliggande vattenförekomst Väsbyån 250 meter väster om planområdet. (Länsstyrelserna, 2025)

Inventering

Naturvärdesinventeringen genomfördes måndagen den 2025-06-18. Under inventeringstillfället var vädret soligt med enstaka moln och temperaturen var runt 20 °C.

Området utgörs av en nyare parkdel med nyplanterade träd, sitttor, lekplats och grusplaner där det tidigare medborgarhuset stod. Den norra delen av området utgörs av park men äldre träd, buskage och trädgård.

I följande avsnitt presenteras resultat från inventeringen med avseende på värdeelement, särskilt skyddsvärda träd, naturvärdesträd, generella biotopskyddsområden, främmande invasiva arter och livsmiljöer med avseende på fladdermöss.

Resultat från inventering av träd enligt SLU:s standard för trädinventering i Urban Miljö 3.0 redovisas i bilaga 1.

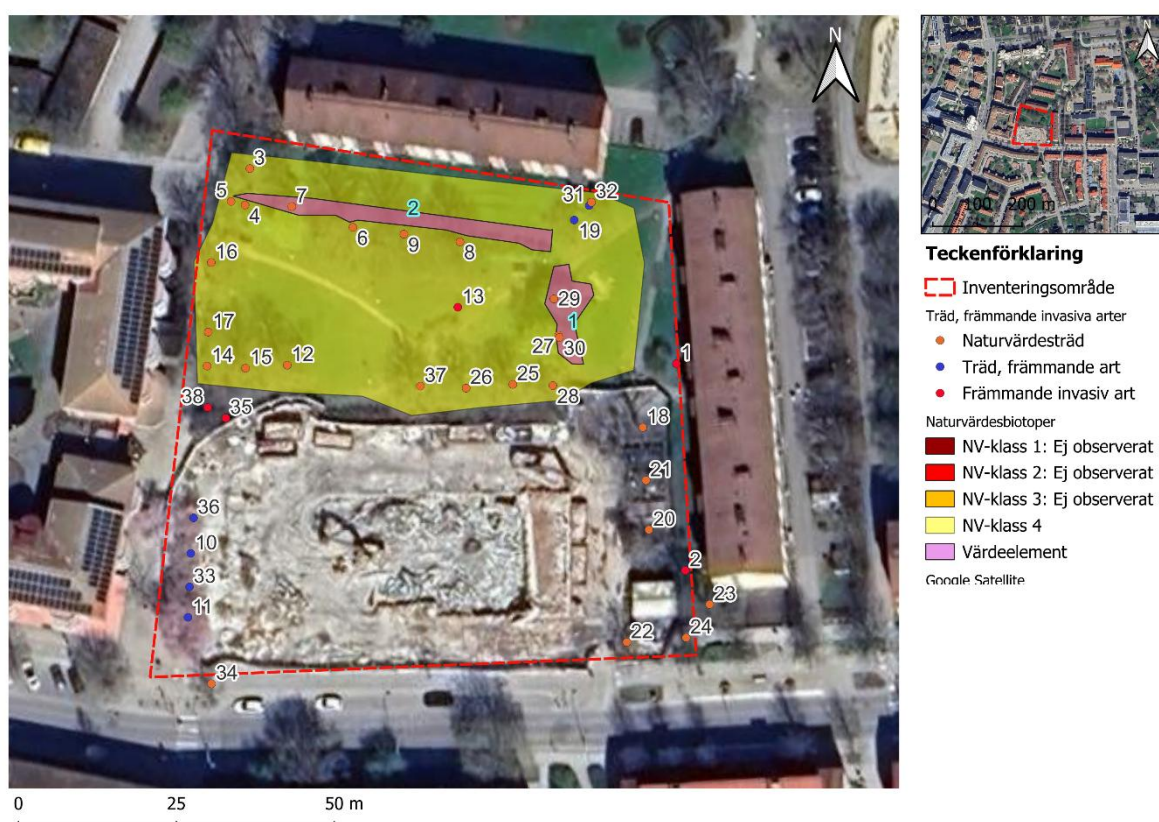
Inga fynd av kommunens ansvarsarter gjordes.

Värdeelement, träd och främmande invasiva arter

Träd som bedömts som naturvärdesträd, särskilt skyddsvärda träd eller av annan anledning bedömts som intressanta har noterats i fält. Exempelvis har körsbärspommon noterats eftersom den har hög risk för invasivitet i Sverige, och även träd som inte är naturvärdesträd, såsom japanskt prydnadskörsbär har noterats eftersom de i den miljö de befinner sig tillför biotopkvalitéer och ekosystemtjänster till besökare.

Sammanfattningsvis finns det många lindar i området som blommar och har värden för pollinatörer. Fruktagivande träd som sötkörsbär ger föda till fåglar. Ett antal av ädelövnträden är även rödlistade såsom bohuslinden, som är akut hotad (CR) enligt SLU:s rödlistning.

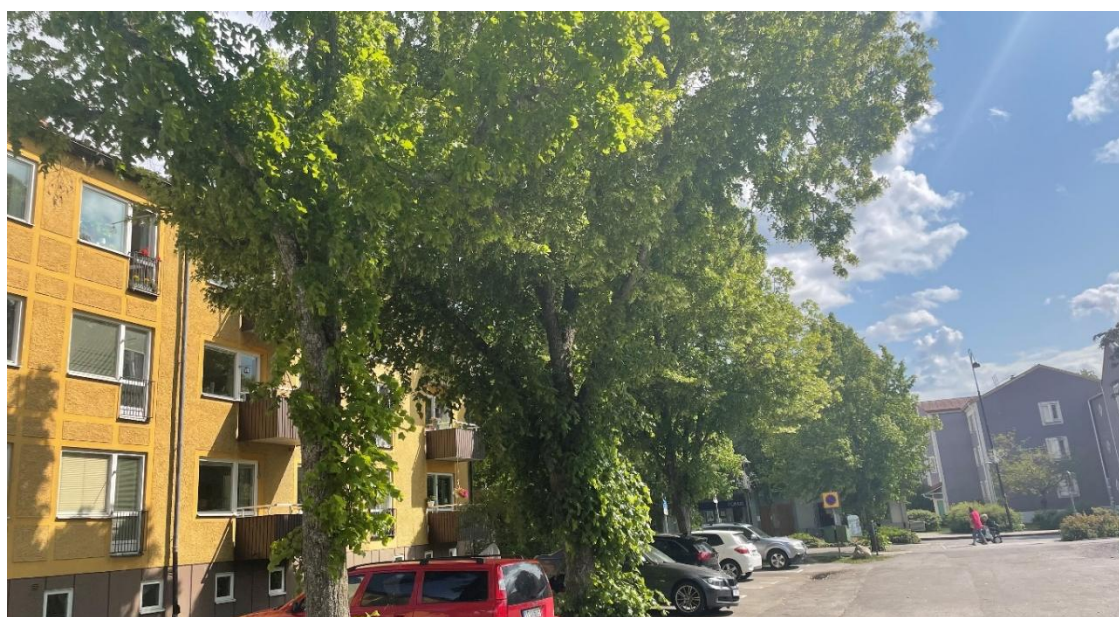
Två värdeelement har noterats i området som utgörs av buskage, träd och viss blomrikedom. Se noteringarna i Tabell 5.

Figur 11. Värdeelement, invasiva arter och träd som identifierats inom och strax utanför planområdet. Siffrorna är kopplade till lokalerna i Tabell 5.

Tabell 5. Invasiva arter, naturvärdesträd, särskilt skyddsvärda träd och övriga träd som identifierats vid fältbesök.

Lokal	Beskrivning	Lokal	Beskrivning
1	Syren, invasiv art	20	Lind, NV-träd
2	Syren, invasiv art	21	Bohuslind? NV-träd
3	Lind, NV-träd	22	Parklind, NV-träd
4	Sötkörbär, NV-träd	23	Lind, NV-träd
5	Sötkörbär, NV-träd	24	Parklind, NV-träd
6	Lind- NV-träd	25	Lind, NV-träd
7	Skogslönn, NV-träd	26	Lind, NV-träd
8	Lind, NV-träd	27	Skogslönn, NV-träd
9	Lind, NV-träd	28	Lind, NV-träd
10	Japanskt prydnadskörbär, främmande art	29	Hägg, NV-träd
11	Japanskt prydnadskörbär, främmande art	30	Skogslönn, NV-träd
12	Lind, NV-träd	31	Tartarlönn, främmande art
13	Vresros, invasiv art, nationell förteckning	32	Hägg, NV-träd
14	Bohuslind, NV-träd	33	Japanskt prydnadskörbär, främmande art
15	Lind, NV-träd	34	Lind, NV-träd
16	Lind, NV-träd	35	Körbärsplomm, invasiv art
17	Lind, NV-träd	36	Japanskt prydnadskörbär, främmande art
18	Lind, NV-träd	37	Lind, NV-träd
19	Tartarlönn, främmande art	38	Körbärsplomm, invasiv art

Figur 12. Lindar i den sydvästra delen av området.

Värdeelement

Värdeelement ett utgörs av ett överväxt parti omkring en hägg och en skogslönn. I området finns en del brännässlor som tyder på att marken är näringsrik och syren, som är en invasiv art. I andra delar av värdeelementet finns mycket blommor som är gynnsamma för pollinatörer såsom åkertistel och vitklöver. Enstaka revfingerört noteras. Det tillsammans med de två naturvärdesträden som finns i objektet gör att området bedömdes utgöra ett värdeelement.

Värdeelement två utgörs av ett större område som delvis är överväxt med brännässlor och syren, men där det även finns en viss blomrikedom med nejlikrot, vicker, löktrav, ryssgubbe, ullkardborre och vitplister. Skott av den rödlistade almen påträffas.

För att öka den biologiska mångfalden i området rekommenderas att röja brännässlor och syren för att ge plats för mer gynnsamma arter. En del av den näringsrika jorden kan även bytas ut för att skapa förutsättningar för andra arter.

Generella biotopskyddsområden

I planområdet finns många planterade träd och tre generella biotopskyddsområden identifierades i form av alléer.

Figur 13. Alléer som omfattas av det generella biotopskyddet.

Allé 1

Allé 1 är en enkelradig allé som bara delvis ingår i planområdet med fem träd, och sedan fortsätter längsmed Björkvallavägen med ytterligare omkring 10-12 träd. Delen av allén som ligger inom planområdet omfattar fyra lindar, varav tre är gamla och grova träd, och ett sötkörbär ((3), 5, 14, 16, 17 i Figur 11).

Allé 2

Allé 2 är del av en dubbelsidig allé med lindar som omfattar träd 22 och 24 inom planområdet (se Figur 11), men sedan fortsätter med ytterligare 14 träd på den norra sidan om Centralvägen. På andra sidan finns även där en rad träd som fortsätter både väster och öster om planområdet längsmed centralvägens södra vägkant. Träd 22 och 24 inom planområdet är medelåldriga lindar med omkring 20 cm i diameter.

Naturvärdesbiotoper

Ett område i den östra delen av planområdet har avgränsats och bedömts ha naturvärdesklass 4, se naturvärdesbiotop 1 i Figur 14 nedan. Området bedöms ha viss specifik betydelse för biologisk mångfald. Se sammanfattad information i Tabell 6. Naturvärdesbiotop 1 är 2400 m² stort.

Figur 14. Karta över naturvärdesbiotop 1 som bedömdes uppnå naturvärdesklass 4; visst naturvärde.

Naturvärdesbiotop 1

Tabell 6. Beskrivning av naturvärdesbiotop 1.

Objektnr	1				
Datum	2025-06-18				
Inventerare	Hannah Berk och Oskar Erlandsson				
Naturvärdesklass	Området hyser vissa biotopvärden och har ett visst artvärde. Den sammanvägda bedömningen är naturvärdesklass 4, visst naturvärde.				
Naturtyp	Antropogen terrester miljö				
Biotoptyp	AT3 Anlagd park eller trädgård (AT3) med planterade träd (AT34), planterade buskar (AT351) och gräsmatta (AT361).				
Objektbeskrivning	Biotopen utgörs av en parkmiljö med planterade träd, gräsmattor, buskage och anlagda trädgårdar. Här finns även områden med viss blomrikedom och flera grova lindar. Markfloran består mestadels av gräsmatta utan större artrikedom men i partier finns en större mångfald av blommande örter såsom åkertistel och vitklöver, nejlikrot, vicker, löktrav, ryssgubbe, ullkardborre, vitplister och revfingerört. Flera grova lindar och enstaka skogslönn, hägg och sötkörsbär är planterade i området. Sammantaget har området vissa biotopvärden för fåglar och pollinerande insekter. Artvärdet bedöms som visst.				
Biotopvärden	Inom biotopen finns blommande träd och örter i form av många grova lindar, enstaka hägg och några områden med bland annat vitklöver och åkertistel som är gynnsamma för pollinatörer. Här finns möjliga boplatser för fladdermöss och fåglar mellan inner- och yttertak i de omgivande bostadshusen och tillgång till insekter i parkmiljön och de gamla träden. Sötkörsbär (fågelbär) ger föda till fåglar och de gamla lindarna är även goda häckningsbiotoper för många fågelarter. Biotopens bedöms ha viss särskild ekologisk funktion för fåglar och pollinerande insekter. Vidare bedöms biotopen som vanlig och negativt påverkad med viss naturlighet och kontinuitet (mellan bra och dåligt tillstånd). Sammantaget ger det biotopen ett visst biotopvärde.				
Värdearter	Värdearter				
	Art	Signalart	Övrigt	Rödlistning	Värdemängd
	Bohuslind (<i>Tilia platyphyllos</i>)			CR, Akut hotad	Sparsam förekomst
	Vitklöver (<i>Trifolium repens</i>)		Nyckelart		Sparsam förekomst

I Figur 15 presenteras bilder av naturvärdesbiotop 1 från inventeringstillfället.

Figur 15. Foto av naturvärdesbiotop 1 visar antropogen terrester mark: gräsmattor, planterade träd och buskar.

Livsmiljöer för fladdermöss

En del av området har bedömts utgöra en möjlig livsmiljö för fladdermöss. Bedömningen baseras på att det finns möjliga koloniplatser under ytter- och innertak samt födosökmöjligheter i parken där flera grova och gamla lindar är planterade. Här finns även områden med mer naturlig, frisk växtlighet som gynnar insekter.

Figur 16. Möjlig livsmiljö för fladdermöss markerad med lila.

Rekommendationer samt konsekvens- och behovsanalys

Konsekvens- och behovsanalys

I och med detaljplanen kommer vissa lindar, enstaka hägg, sötkörbär och skogslönn att avverkas för att ge plats åt nybyggnationen. De träd som är del av allé 2 (se nr. 5 i Figur 18) kommer dock att bevaras enligt nuvarande detaljplan.

I det nordöstra hörnet av detaljplanen är markerat att befintliga lindar ska bevaras, men på platsen står idag två tatarlönnar (främmande art) och en hägg (se nr. 2 i Figur 18). De lindar som står längsmed områdets norra sida och i mitten av området kommer enligt nuvarande plan att avverkas eller flyttas för att ge plats åt nya buskplanteringar och gångvägar (se nr. 3 i Figur 18).

I det nordvästra kantområdet kommer en grov lind och två sötkörbär att behöva tas bort eller flyttas för att ge rum åt gångvägar och planteringar (se nr. 1 i Figur 18). Linden och ett av sötkörbärsträden bedöms vara del av den allé (allé 1) som sedan fortsätter norrut längsmed Björkvallavägen. Borttagandet av dessa alléträd gör avståndet mellan de tre lindar som står längsmed områdets västra kant och den allé som går längsmed Björkvallavägen betydligt större, vilket gör att alléformationen i den här delen går förlorad.

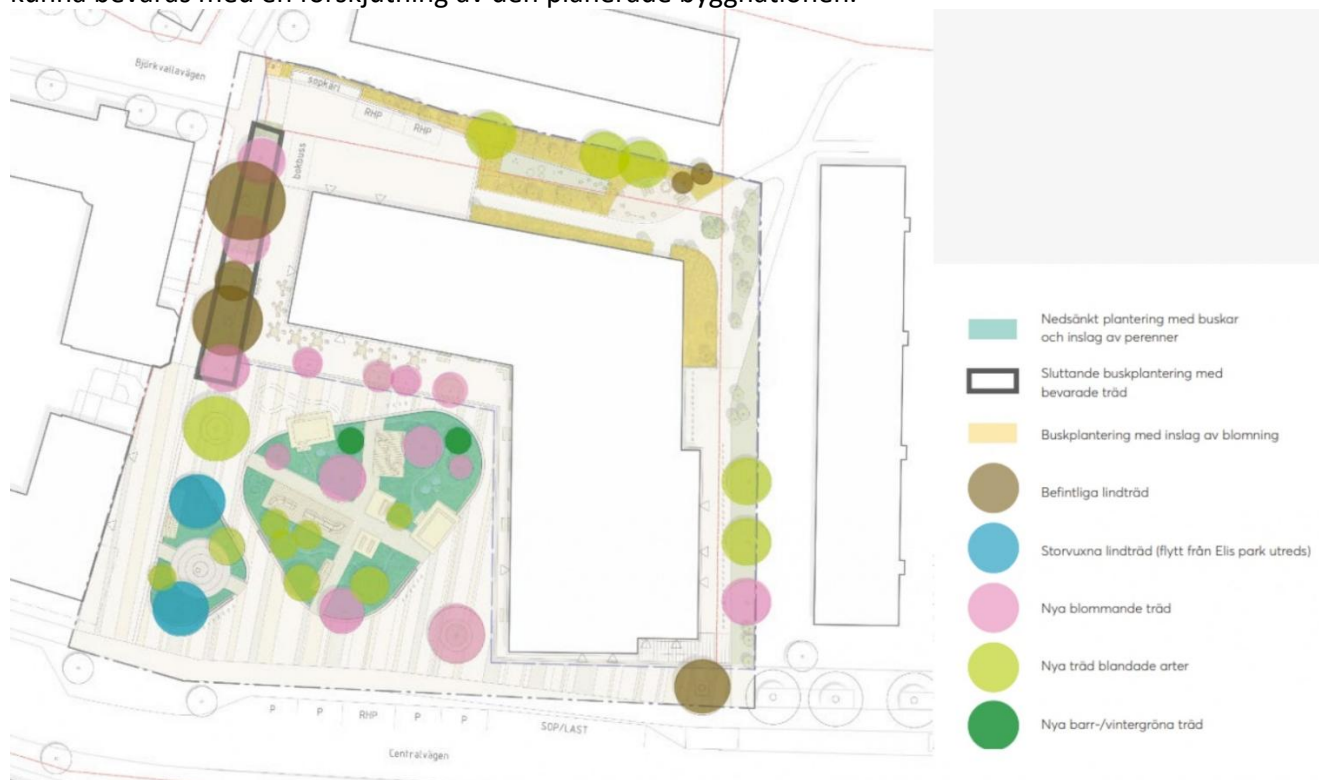
Lindarna längsmed områdets östra sida kommer i och med planen att tas bort och ersättas av nya träd längre in mot befintlig byggnad.

Även värdeelementen i form av de lite mer artrika områdena (se Figur 11) kommer att tas bort i och med exploateringen. Dessa går till stor del att återskapa i de nya planteringar och buskområden som planeras.

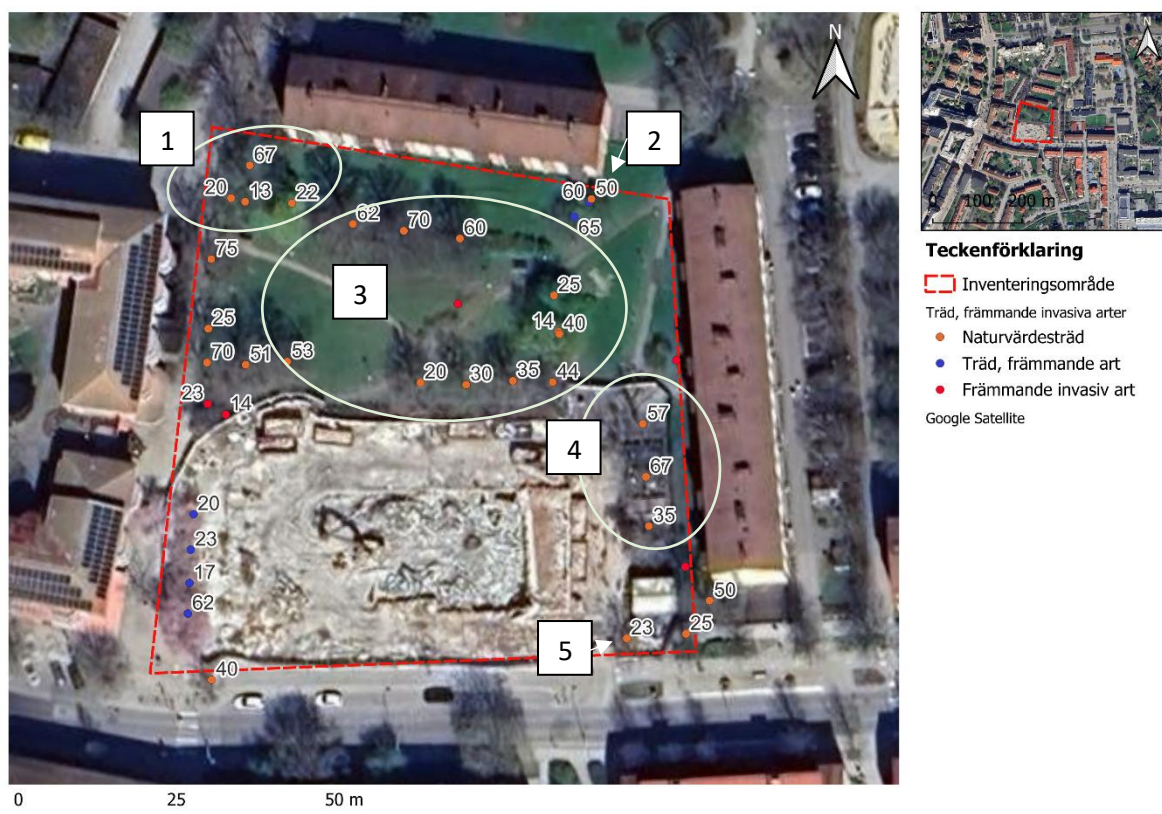
Området hyser i nuläget möjliga livsmiljöer för fladdermöss. Förutsättningarna i och med detaljplanen kan förändra hur belysning på platsen ser ut och eventuellt minska mängden insekter i den norra delen av området. Uppförandet av en byggnad och borttagande av ett antal lindar, bedöms inte som en betydande förändring i den här miljön med avseende på förutsättningarna för fladdermöss. Området bedöms inte heller utgöra en särskilt betydande livsmiljö i dagsläget, utan utgör enbart en "möjlig livsmiljö". Rekommendationen är därför att inte utreda fladdermöss vidare. För att minimera påverkan på fladdermöss under byggskedet kan tidpunkten för arbeten anpassas till perioden september till mars, då fladdermössen är mindre aktiva.

Den största förlusten av naturvärden är förknippad med borttagandet av gamla och grova lindar i området för den nya byggnationen med tillhörande planteringar och gångstråk. Med lite modifikationer av planen kan dock fler av dessa träd bevaras, särskilt träden som är del av allé 1 (se nr. 1 i Figur 18) men även möjligtvis de träd som står längsmed områdets östra sida (se nr. 4 i Figur 18) och lindarna (14, 15 och 12 i Figur 11) som går in i inringat område 3 i Figur 18. Modifikationen av planen som föreslås är att bevara träden i nr. 1 i Figur 18 (särskilt den grova linden) och träd 14, 15 och 12 i Figur 11, vilket inte kräver några större förändringar av planen i övrigt. Det är oklart i jämförelsen av planen i Figur 17 med inringat område 4 i Figur 18, om de tre grova lindarna behöver avverkas. Möjligtvis kan byggnadens utbredning anpassas så att även de gamla träden får utrymme.

Även lindarna 6, 8 och 9 i Figur 11 (träden i norr i område 3 i Figur 18) är grova träd som skulle kunna bevaras med en förskjutning av den planerade byggnationen.

Figur 17. Nuvarande detaljplanstruktur, enligt mail den 19-08-2025 (Upplands Väsby kommun, 2025).

Figur 18. Trädinventering med stamdiameter utskrivet i vitmarkerad text. Se även vit markering över de träd som kommer att behöva tas bort eller flyttas i och med planen.

Generella rekommendationer,

Bevara alléer och de naturvärdesträd som identifierats, de utgör de naturvärden i den här miljön som har högst bevarandevärde. Genom att bevara träd 5 och 3 (Sötkörsbär och Lind) binds alléträden längsmed områdets västra sida ihop med alléen längsmed Björkvallavägen (allé 1).

Bekämpa de invasiva arter som finns på platsen, i synnerhet vresros som ingår i Sveriges nationella förteckning över invasiva arter. Även körsbärsplommen och syren bedöms enligt Artfakta ha hög risk för invasivitet i Sverige. De sprider sig lätt till nya områden och kan då konkurrera om växtplats med inhemska arter, vilket får negativa ekologiska konsekvenser. Rök ohävsarter som brännässlor som även de konkurrerar ut andra arter och tar över växtplatser.

Skapa ängsmiljöer med mer naturligt växtsätt och blanda in en variation av arter som är gynnsamma för pollinatörer. Ta även fram skötselplaner för att ta hand om dessa.

Skapa skrymslen för djur och insekter. Exempelvis genom faunadepåer med död ved i olika trädslag och nedbrytningsstadier, gärna på soliga platser. Även biholkar eller ännu hellre stubbar med hål av olika dimensioner kan anläggas. Stubbarna kan utformas som "gångstubbar" som barn kan balansera över.

Om möjligt; skapa öppna, blågröna dagvattenlösningar som både tar hand om dagvattnet och tillför ekosystemtjänster i form av avkylning av området, vattenrening, estetiska värden och biologisk mångfald. Tillgång till vatten gör mycket för insektsfaunan i närområdet.

Sammantagen bedömning

Sammantaget rekommenderas att bevara de gamla lindarna, och vid val av vilka träd som är värda att bevara prioritera de grovaste träden eftersom de bidrar mest till biologisk mångfald i den här miljön. Gamla träd innehåller död ved som gynnar insekter och i förlängningen fåglar och fladdermöss. Därtill rekommenderas att vid nyplaneringar välja blommande och bärande inhemska träd som gynnar pollinatörer och fåglar.

Bevara de alléträd i allé 1 som i nuvarande detaljplan ej är inkluderade. De binder ihop alléträden längsmed områdets västra sida med allén längsmed Björkvallavägen och har därför ett särskilt värde som biotop. I annat fall bör dispens från det generella biotopskyddet sökas.

De mer blomrika miljöer, såsom i värdeelementen (se Figur 11), har ett visst värde för pollinatörer och andra insekter, men det är värden som kan återskapas på nya platser i detaljplanen.

Referenser

- 92/43/EEG. (u.d.). *Art- och habitatdirektivet*. Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:31992L0043>
- Artdatabanken SLU. (2013). *Naturvårdsarter*.
- Artdatabanken, SLU. (2008). *Typiska arter och kriterier för dessa*.
- Artdatabanken, SLU. (den 10 04 2025). *Prickkarta*. Hämtat från Artportalen: <https://www.artportalen.se/ViewSighting/SharedSearch?storedSearchId=21708&identifier=26B5EA08>
- Artdatabanken, SLU. (den 15 04 2025). *Prickkarta, rödlistade arter*. Hämtat från Artportalen: <https://www.artportalen.se/ViewSighting/SharedSearch?storedSearchId=21762&identifier=2EE0401A>
- Batlife Sweden. (2025). *Allmänt om fladdermöss*. Hämtat från Batlife Sweden: <https://batlife-sweden.se/om-fladdermoss/allmant-om-fladdermoss.html>
- Ekologigruppen AB. (2015). *Kartläggning av ekosystemtjänster i Upplands Väsby kommun*.
- Länsstyrelserna. (2025). *Vattenkartan*. Hämtat från <https://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/e17e00dc-cfac-4314-a619-ec4533254346/>
- Naturvårdsverket. (den 04 10 2023). *Biotopskyddsområden*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/biotopskyddsomraden/>
- Naturvårdsverket. (2023a). *Fridlysta arter*. <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/arter-och-artskydd/fridlysta-arter/>.
- Naturvårdsverket. (den 30 10 2024). *EU-förordningen om invasiva främmande arter*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/invasiva-frammande-arter/eu-forordningen-om-invasiva-frammande-arter/>
- Naturvårdsverket. (den 12 07 2024). *Skyddad natur karta*. Hämtat från <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
- Naturvårdsverket. (2024). *Vägledning. Samråd om åtgärder på särskilt skyddsvärda träd*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/samhallsplanering/samrad-om-atgarder-pa-sarskilt-skyddsvarda-trad/>
- Naturvårdsverket. (den 14 01 2025). *Frågor och svar om nationell förteckning*. Hämtat från Invasiva främmande arter: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/invasiva-frammande-arter/aktuellt/nationell-forteckning-over-invasiva-frammande-arter/>
- SFS 2007:845. (2007). Hämtat från https://www.lagboken.se/Lagboken/start/sfs/sfs/2007/800-899/d_170794-sfs-2007_845-artskyddsforordning
- Skogsstyrelsen. (2020). *Levande träd och buskar med naturvärden*.
- Skogsstyrelsen. (2022). *Skogsstyrelsens- och naturvårdsverkets tolkning av nya 4§ artskyddsförordningen*. Hämtat från <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/lag-och->

tillsyn/artskydd/skogsstyrelsens-och-naturvardsverkets-tolkning-av-nya-4--artskyddsforordningen.pdf

Skogsstyrelsen. (2023a). *Skogsstyrelsens signalarter - en komplett förteckning*. Hämtat från chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfendmkaj/https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/miljo-och-klimat/nyckelbitoper/skogsstyrelsens-signalarter---version2023-1.pdf

SLU Artdatabanken. (2023a). *Art- och habitatdirektivet*. Hämtat från <https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/naturvard/skydd-av-arter/art-och-habitatdirektivet/>

SLU Artdatabanken. (2023b). *Fågeldirektivet*. Hämtat från <https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/naturvard/skydd-av-arter/fageldirektivet/>

SLU Artdatabanken. (2024). *Hur blir en art rödlistad?* Hämtat från <https://www.artdatabanken.se/det-har-gor-vi/rodlistning/hur-blir-en-art-rodlistad/>

Svenska Institutet för Standarder (SIS). (2023). *Teknisk specifikation SIS/TS 199002:2023*.

Svenska Institutet för Standarder (SIS). (2023). *Svensk standard SS 199000:2023*.

Upplands Väsby kommun. (2023). *Upplands Väsby kommuns ansvarsarter och ansvarsnaturtyper*. Upplands Väsby.

Upplands Väsby kommun. (den 19 08 2025). Mail från Nassim Pourshah Badinzadeh .

Östberg, J & Rowicki, E. (2022). *Standard för trädinventering i urban miljö Version 3.0*. Svenska trädforeningen.